De nieuwe tuin

Albert Verwey

bron
Albert Verwey, *De nieuwe tuin*. W. Versluys, Amsterdam 1898

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/verw008nieu01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

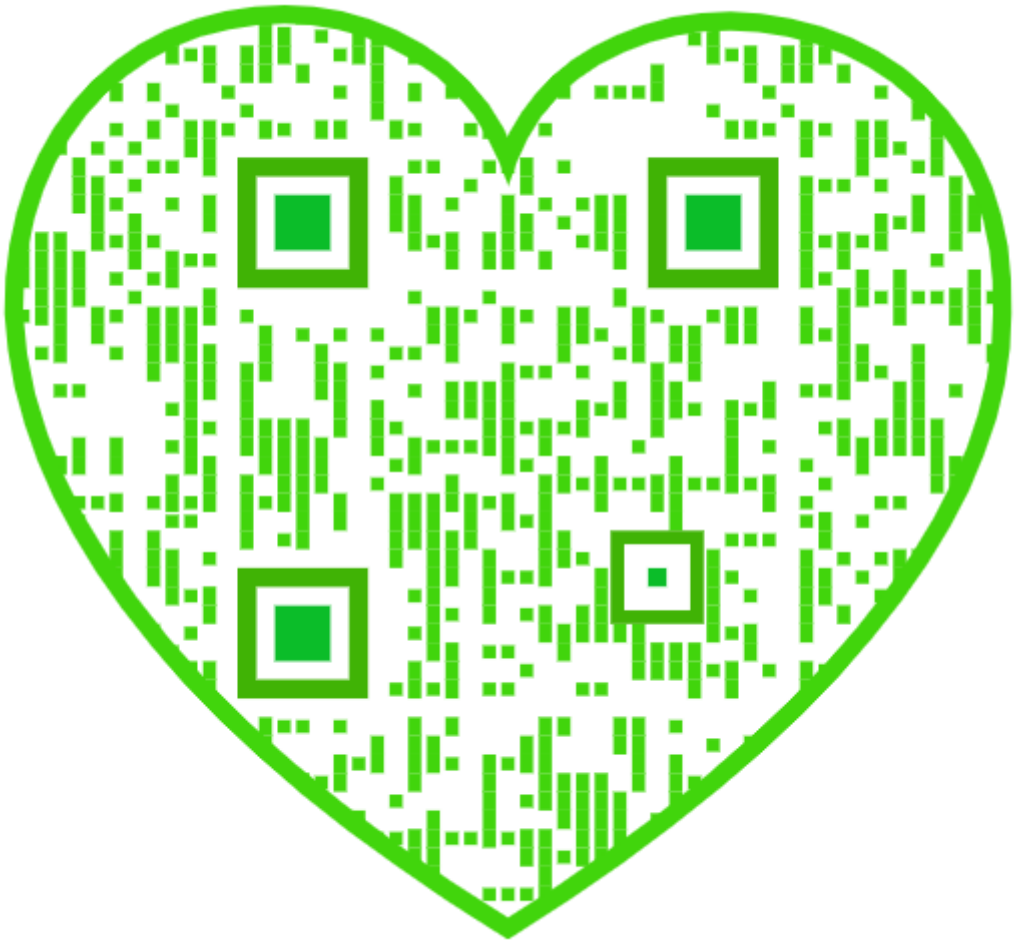

Nieuwe neiging.

I.

Vaarwel, wereld van beelden, van gedachten,
Die om u-zelfs wil leefde en om mij-zelven,
Want als een hemel deed mijn geest bewelven
U, en af-welven van het menschlijk trachten -
Maar nu als een die in glinstrige schachten,
Bij mijnlicht, moede 't een-zelvige delven,
Treedt daar hem zon en wind, en geur van schelven,
En zang en werk van vroolke maaiers wachten, -
Treed ik uit u, om, één van veel genooten,
't Werk te doen van mijn tijd, een blij braaf werker,
Een mijner, maaiend langs bebloemde slooten.
Maar maakte 't mijnwerk maaiershanden sterker,
Bij volle zon blijft in zijn oog besloten
't Droevig geglinster van zijn vroegren kerker.

II.

Nu ben ik stil. Ik woon weer op mijn aarde.
Mijn hemel grijst, maar 't hart kan 't wel gedoogen.
De weg ligt leeg waar laatste plassen drogen,
En schaars een mensch gaat naar het dorp toe, waar de
Kerk-toren wenkt. Zoo zag als kind ik naar de
Menschen den langen Zondag, als mijn oogen
Dronken de straat en stilte, en onbewogen
Ik door de ruit van een stadswinkel staarde.
Zoo als dat kind dat nog geen wereldsheden
Beminde en 't oog kalm hield van weinig wenschen,
Zoo ben 'k nu weer; maar in mijn hart verholen
Een trots en smart, die 'k nú zeg, zacht verstolen:
‘Want al mijn leed heb ik alléen geleden,
En al mijn blijdschap deelde ik aan de menschen.’

III.

De zee staalblauw, de hemel blij,
De duinen blond, -
Mijn hoofd vol warme droomerij
Zoenen mijn voeten grond.

En, 't zilvren schuim in sprenkels rond
Zijn zeil dat helt aan lij,
Danst over bodemloozen grond
Een kiel 't stil strand voorbij.

Schipper, waarheen? Ik vaar zoo graag
Meê op uw lustge zee -
De wind, de wolken varen staag:
Wat drijft dragen zij meê -
Ik enkel, zomermiddags, traag,
Droom: o, drijve ik eens meê...

IV.

De vlokken daalden en het huis leek stijgen
Met mij: ik Zag die stille witheid zijgen:
Ik stond voor 't venster en ik voelde een zwijgen
Verwonderend in mij.

Daar was het plaatsje en houten loodsen lagen
Zwart onder 't wit en doffe vensters zagen
Op planken hout, en kloppen klonk en knagen
Van draaischroef 't werkhuis uit.

En 't sombrig vloerkleed achter mij leek luide
Als in een droom, en blankvingerig duidde
Kindje er figuren, vreemde, breede bruide-
Kristallen, purpren sneeuw.

En stond den drempel op mijn slanke vader
Niet, vragend: waar een nieuwe vrouw die gader
Dien oogst van droomen, wondren, breng mij nader
Mysterieuze schoof...

V.

Hier in een groenen kuil lig ik geborgen
Voor wind en stemmen die mij zeer bezeeren, -
Hier schijnt de zon, de leeuwrik zingt, er scheeren
Zwaluwen langs de duinlijn, en de morgen
Verloopt in vreugd. Mij had de stad vol zorgen
Zoo beangst gemaakt, dat ik weer vreugd moest leeren
Als een kind loopen, en mij vreê vermeeren
In 't hart als een meer droppels dat het worgen
Van hitte droog wrong. O leeg hart, verflauwde,
Word vol nog eenmaal, doe mij eens nog leven.
Om me uit droog mos spruit groenheid; zoele winden
Komen zelfs uit het noorden, al hun koude
Stookt de zon warm: doe zoo mijn lijf warm beven,
Mijn mond het bloesemende woord hervinden.

VI.

't Hangen naar schoonheid is een groot geneugt -
Als in een droom wen een wit meisjeskleed
Vliedt en nog wenkt in donker groen en treedt
Dan in een open, en mijn voet verheugd
Wil volgen, tot een lach klinkt en niet weet
'k Opeens vanwaar, want zacht, vol droevge vreugd,
Word 'k wakker, zóo dat lach en luistring heugt
Den dag door en ik traag mijn droom vergeet;
Zoo de gedachten als een lieflijk beeld
Zich toont en 't volgen op zijn scheemrend spoor
Zoet wordt den schoonheid zeer lievenden man.
De morgen gaat, de middag, en aldoor
Vliedt en verschijnt daar mijn gedacht meê speelt,
Tot de nacht komt en 'k lach en schrei ervan.

VII.

Zwol niet een aar zoo op den akker, hart,
Van zon en sap totdat uit mager groen
Het gouden korrelhoofd in ruigen baard
Zoetlijk opneeg naar lauwer winden zoen?
Zwol niet het blauw totdat het zonhoofd werd
Zwart van zijn blaken en afgrondlijk gloên?
Blonk niet, een donkre vrouw wier schoonheid zwart
Blonk, d'aard, - als parels groot in water doen?
Zwol zoo ons lijf niet, dat een land gelijk,
Open lag tot in 't vochtge hart voor zon?
Zwol er geen goud de rijpe ronding rijk?
Blonk 't licht niet zwart dat géén doorgronden kon?
't Donkre geheim van droom afgrondelijk
Daar 't licht in laait waar 't witte lijf rond spon? -

VIII.

Als soms een woord het andre in zacht bewegen
Zoekt tot er meerderen tezamen komen,
En verzen vormen die een onvernomen
Zin openbaren als een laten zegen, -
Dan zit die 't schrijft als had dit lang gezwegen
Heil nog geen spraak dan spraaklooze in zijn droomen,
En zoekt in 't zoete en vormloos voelend schromen
Aldoor 't zoet schoon dat vorm al heeft verkregen.
Tot vol zijn lippen door een warm bekoren
Al willoos ronden klank die nooit nog klaarde,
En vol verbazen hooren hem zijn ooren.
En 't beeld dat uit hem zich hem openbaarde
Herkent hij als wat elk zal toebehooren,
En met een menschheid deelt voortaan zijn waarde.

Oorsprongen.

I.

De jaren gaan. Ik die eerst zeven jaar
Van droomen leefde, leefde er andre zeven
Van dingen: beiden heb ik uitgeschreven:
Van verzenbundels maakte ik maar dit paar.

Of verdre zeven mij beschoren waar'
Van daden, dat er werken van mijn leven
Naast droom en dingen van mij overbleven,
Als dingen klaar, als droomen wonderbaar.

Zoo groeit een plant door donkren droom van aarde
Tot stengel, sterk en steil, die weinig toont -
En oog noch duur houdt wie dan sterft in waarde.
Maar spruit ze in bloem en vrucht en zaad, dan loont
Lachen en leven haar die, schoonst-gepaarde,
Zich en een nakroost met een bloeikroon kroont.

II.

Ja eerst door droomen, toen met oogen leefde ik,
En beiderwijs heb ik veel schoons ervaren:
Door droomen kwam mijn zelf zich me openbaren,
Door oogen 't andre, en bei te erkennen streefde ik.

Maar toen van zoetre en diepre erkentnis beefde ik,
Bedenkend dat die bei eenzelfde waren,
En dat één leven mij door veertien jaren
Donker verscheen, trad de aard of droom doorzweefde ik.

Eén Leven: 't klopt in me en omgeeft mij stadig.
Daar vind ik 't andre, daar mijzelf in weer.
En al mijn woorden zijn van zijn genadig
Woord spiegelbeeld en de Eenheid die ik leer.
En al mijn daden zijn als heilge beelden
Voor hen die levend niet dit Leven deelden.

III.

Hij die eerst droomde en daarna vorschte en zoo
't Leven erkende, ben ik zelf: geen macht
Ontneemt dit beeld mij dat in mijn gedacht
Als 't kiempje in 't zaad is dat tenauwernoô

't Bloot oog kan zien. Toch is 't een heldre boô
Van heel een boom: stengel en blaadjes; dracht
Van loof ontspruit het, woud van wortels tracht
Dringen in d' aard, als 't maar mag groeien. O,

Bid dat het leeft. Want dat alleen kan 't zelf
Niet vinden, 't leven, dat op eens ontstaat
Als 't vocht en warmte, dat is dat juist vindt
Wat in 't donkre aarde-, 't lichte luchtgewelf
Het kiempje dat kàn leven, groeien laat -
Elk kiempje: een plantje, een denkbeeld, en een kind.

IV.

Het zaad van 't Leven is het eenge wonder.
't Al groeit er uit en laat het onbegrepen.
Het grootste groeisel dat het onbenepen
Onthult, verhult dit eene als leefde 't zonder.

Huwlijk van wezens wrocht het, maar wat bond er
Wezen aan wezen? Niet de meest beslepen
Geest heeft dit ooit dan in 't begrip gegrepen,
En 't hart gevoelde 't maar door zich bizonder.

En de verbeelding naar zij grootre ranken
Sproot uit dit zaad, verloor zij 't zelf uit de oogen,
En 't wonder week voor vormen en voor klanken.
Maar wij wien kleinre spruiten struw onttogen
Voelen het wonder, moeten 't wonder danken
Dat wij het zien en toch beseffen mogen.

V.

Nu komt na lange en schrale helderheid
Tot mij na vochtge nacht van 't zoele zuid
Zoo blij de morgen: zie, mijn haag ontspruit
Drukker zijn blaadjes: tusschen wolken glijdt

Blijder het blauw: bollere wind deint wijd.
En van zijn zoô stijgt daar de leeuwrik uit
De duinlijn: vol orgelt zijn blij geluid:
‘De lente is nu in 't land. Ontwaakt! verblijdt!’

En mij ook stroomt door 't lijf eerst moe en flauw
Het sap dat sterk maakt voller en ik voel
Gezondheid zwaar voor den onsterken mensch.
Want dit 's van 't leven dat ik voel en schouw
De dubble zegen dat het sterk en koel
En warm en mild maakt in één hartewensch.

VI.

Zooals een boompje in d' aard staand bloesems drijft
In 't licht en scheidt niet aarde en licht en zelf,
Grijpt d' aard met wortels, reikt in 't lichtgewelf
Met bloesem die alleen in 't licht beklijft, -

Wijl één vocht d' aard voedt en háár vezels stijft,
Eén wind bloeisel omspoelt èn luchtge schelf,
En vast van voet, luchtig van lijf, die elf,
Die bloesemboom, bevriend met beiden blijft: -

Zoo ik, o mensch, voel dat met al wat leeft
Ik leef en niet mijzelf van 't andre ken;
Een aarde en hemel mij gestaag omgeeft,
Zoodat ik daaglijks vast aan beide ben;
En geest die gaarn naar hemelklaarheid streeft
Verliefd verpoost in 't aardsche schemeren.

VII.

Mijn hart hongrend naar spijs niet, niet naar iet
Dat groeit op d' aard, dat bloeit van menschemond:
Woorden noch kussen; noch wat vloeit uit wond
Van hart of oogen: bloed of tranen; niet

Belust op liefde of, 't zoetst van al, verdriet;
Hijgt toch aldoor of 't ooit dat eenge vond
Dat donker schuilt daar 't donker zich verkondt,
En 'k stil het noode en kort met eigen lied.

Ik wist het lang, ik spreek het nu getroost:
Ik ben d' onrustge die zich nooit verstaat,
D' hongrende om 't Eene die ik niet wou zijn.
Mij gaf voor heevge vreugd bij heevge pijn
't Leven de leegheid die zich nooit verzaadt,
't Verlangen, zoetst en wreedst en eindeloost.

VIII.

Mijn hart bedwong dit lijf dat soms zoo klaagde
Daar 't met een ander lijf zich wou vereenen.
Nu klopt het kalm en kan weer leven leenen
Aan 't oog en rust aan 't brein daar onrust knaagde.

En 't bloed dat wild zijn wallen vlaagde en plaagde
Zoog 't in en stuwt het warm door d' aadren henen,
Zoodat een blozen 't hoofd komt uitgeschenen,
Of met die warmte een licht daarbinnen daagde.

En 't hoofd, verblijd, zoekt nu dat andre blinken:
De zon die stijgt, diens gang geen god nog stremde -
En 't heel heelal leit kalm en stoorloos open.
Dan doet het bloô bedachtge wimpers zinken,
En vraagt wie dàt heelal zoo heerlijk temde
En doet gestarnten stom hun banen loopen....

IX.

Voelt gij niet langer enkel vorm en kleur,
Maar van elk ding waardoor het groeit en bloeit,
O ziel die d' aanblik van fantasmen boeit,
Er is een geur van leven voor uw deur.

Staat daar uw Zelf? dat beeld dat 'k binnen speur,
Zoo schoon, door een schijnleven aangegloeid?
Maar zie, een levend staat er en er vloeit
Bloed naar zijn wangen en van 't haar wolkt geur.

Hoe kan dat, ziel? Is 't dat wie 't leven voelt
Van dingen, vorm geeft, zonder dat hij 't weet,
Een levend Zelf? Heeft die zijn oog bekoeld
Voor schijn-schoons lieven en verwislings leed?
En staat die nu daarbinnen, een profeet
En vriend van 't Leven, kalm, schoon tijd-omspoeld?

X.

Ben ik dit zelf? o vriend, uw harenblond,
Uw wangenrood, uw oogenblauw, de straal
Daaruit die blinkt, de klinketaal
De spleet uit van uw zingensgragen mond,

Uw ledenvorming, uw gebarenrond,
Uw kleederval, zij vormen altemaal
U die ik zocht, u die in taal en schaal
Van zang ik zei en zocht en zoo dan vond.

Zichtbare Zelf, wat leeft gij nu zoo schoon.
Wat was het dwaas en ijdel innerlijk
Te zoeken wie zoo schoon zich stelt ten toon.
Want vol van u zijn is zijn oogen rijk
Hebben van u, totdat uw hart bewoon'
Beeld van uw Zelf en 't Al dat daaruit blijk'.

Dichterlijke toespraken.

Bij een dam van Breitner.

De stad staat stil en 't plein dat al zijn zijden
Stadhuis en Kerk en Beurs bestijgen ziet.
Maar grijs en steen, schoon 't avondt, sterven niet,
Want straat en geevling, paarlend leven beiden.

En als gestald in diepen hof, verbeiden
Daar trams en paarden d' afrit, zie er schiet
Een al vooruit daar 't volle volk vervliet
Rondom, en enklen stil het plein op schrijden.

Dit is 't hart van mijn stad, dien Dam, dien honderd
Gedachten daaglijks togen in mijn droom
Tot hij er heelenal verzilverd stond.

Nu heeft een kunstnaar die' ik ken dien stroom
Van stadsvreugd tot een beeld gerond: verwonderd
Zag ik dat aan: 't was of 'k mijzelven vond.

Bij grootvaders sterfbed.

Hij sterft: zijn trekken, groot en kalm, verstijven.
Zijn oog, blikloos, is 't licht al half ontzonken.
Slechts de gedachten die daar staag uit blonken
Voelt men om mond en heldre voorhoofd drijven.

Zijn handen, die op 't laken ledig blijven,
Lieten het leven nu zij 't gansch verschonken,
En die eerst d' adem levende ingedronken,
De borst, kreunt zacht nu die niet mag beklijven.

Zijn kindren die hij eerst het leven, later
Al wat ze in 't leven hield heeft meegegeven,
Staan rond hem die nu afscheid heeft genomen.

Zij vragen: waar is vader nu gebleven?
En bergen onderwijl hem in hun droomen.
Hij schreef zijn naam in harten, niet in water.

Limburg aan de Lahn.

Aan S.G.

Waar rank en wijnloof rots en burcht begroenen
En kalm en breed uw gele Rijnstroom reist,
Zag ik op berg, in spoorbaandal, den koenen
Nabouw van burcht en torens die daar rijst.

Niet naar een schoonheid als wij thans haar voelen,
Niet meê in 't landschap als 't ons thans verschijnt,
Maar met verwaand, nabootserig bedoelen
Heeft, dacht ik, hier de mensch 't oud schoon verkleind.

En zonder vreugd om 't leven spoorde ik verder.
De mensch, zei 'k tot mijzelf, doet anders niet
Dan zijn klein Zelf in beeld brengen als werd er
Eeuwig wie 't Leven voor zijn Zelf verried.

Toen kwam ik avonds waar de Lahn door velden
Van puinen splijtend 't water landwaarts zond,
De bogen door der brug die steen-stil helden
Op al dien storm dien ze eeuwen door doorstond.

En daar ik schreed en naast mij die ik minde,
Twee menschen wij wier elk in éénen tijd
Van leven 't leven eeuwig vond, en vinde,
Door liefde die elk uur vereeuwigheidt,

Toen zag ik - en de zon die juist gezonken
Van achter 't veld een laatsten schijn opscheen
Hing 't laatst en 't liefst dáár en onze oogen blonken
(Wij hand in hand verheerlijkt gaand) erheen -

Naast brug van steen maar hoog van steen daarboven
Zagen we een kerk, gothiek, uit duitsche streek,
Maar die met brug, stroom, velden en het hoven
Van d' avond één volkomen landschap leek.

Wij liepen stil, wij voelden dat er daden
Zijn die geen tijd, geen oord, geen sterven stoort,
Die de Natuur doet groeien meê en raden
Liet háár geheim waardoor ze altijd bekoort; -

Wij voelden dat een ding kan zijn van tijden
En van één tijd, maar dat een menschenziel
Kan scheppen ook wat eeuwig wil verblijden
Als 't maar met de eeuwge schoonheid samenviel.

Hij die dit maken deed, hij die dit maakte -
En wijl wij 't voelden traden we aan de deur
Waar de een en de andre naar die Schoonheid haakte
Die meer dan vorm en duurbrer is als kleur -

Hij die dit maken deed, hij die dit maakte,
Ridder die 't zwaard, bouwheer die 't maatlood hield -
(Zie, op de zuilen daar 's kerks deur in haakte
Lag elks klein beeld geloovig neergeknield) -

Ridder en bouwheer baden dat hun bouwsel
Beeld van de onzichtbre Schoonheid wezen zou,
Dàn dat bij zongestraal en starre-flauwsel
Het één zou zijn met hemel en landouw.

En met veld, stroom en lucht is 't één gebleven
En één met de Eeuwge die elk mensch vereert -
Niet mij, o Leven! baden ze, en het Leven
Heeft van hen beiden zich niet afgekeerd.

Met het eerste exemplaar van ‘Aarde’.

Mijn Lief, nu met dit boek mijn tweede leven
Zich openbaart, en elk die 't leest zal laken -
Prijzen een enkle maar - mijn dwaas verzaken
Van 't vroegre leven, eens zoo schoon beschreven,
Breng ik 't U eerst Die 't eerst mij hebt gegeven.
Want uit Uw leven is het mijn' geworden,
En verzen leven die daarzonder dorden.

Gij weet wel hoe ik die vervlogen dagen,
Door vreugde en leed in 't hart zoo schoon bewogen,
Èn lach èn traan èn droom bracht in die oogen
Die zonder mij deze aarde troostloos zagen.
Uw oogen zag ik soms bëangstigd vragen
Of in mijn oogen waar die blijdschap troonde
Liefde voor andren of voor zelf zich toonde.

Ook weet Ge, of weet wel niet, Lief, hoe Uw komen
En in de wereld treên van mijn gedachten
Hen deed verbleeken, stilstaan, bevend wachten
Of Gij zoudt blijven of te naadren schromen.
Toen voelden zij zich wat zij waren: droomen.
Gij bleeft, een werklijkheid van meerder wezen;
En wat Gij waart dat liet Uw oog hen lezen.

Onder hen allen die 'k gemeenzaam kende:
Gedachten uit mijn bloed en brein geboren -
En nooit ging liefde uit hen of mij verloren
Die ging en keerde en omging zonder ende -
Stondt Gij als 't Andre daar 'k mij nooit aan wende;
En toch voelde ik mijn liefde U toegetogen,
En wilde 't niet en wilde 't gaarn gedoogen.

Toen kwam een stilte als een bewogen vrede
In mij: ik had U lief, en rond U schaarde
Zich al wat schoon is op Uw heerlijke Aarde
En lievenswaard, en ik beminde 't mede.
Toen was mijn stilte of iets bewegen dede
Schooner dan ik, en uit mijn spreken kwamen
Beelden veel lieflijker dan 'k wist bij namen.

En toen eerst heb ik klaar en waar bevonden
Hoe arm ik ben, hoe rijk ik mij mag noemen,
Want niet op Mij maar 't Andre mij beroemen
Is rijkdom die doe 't arme Zelf gezonden.
Zoo hebt Gij, Lief, me eerst van mijzelf ontbonden,
En daarna U en 't Al tot loon gegeven, -
Dat nu dan tot Uw eer mijn verzen leven.

Aan Johˢ. Addens en zijn gezin.

Tak voor mijn venster daar de klokge bloemen
Benglen in 't groen; en wijngaard die de vuurge
Bladen voelt slaan door 't najaar, d'ongeduurge'
Gast in uw nu verlaten tuin, waar 't roemen
Van zon en lach die druiven-galerij
Verheugde als wie hier wonen blij daar traden -
U groet ik: herfstge vrienden, denkt aan mij,
Die nu wêer ga met meer dan herfst beladen.

Grijze die van u w herfst de grijze haren;
Vrouw die met schaars een zilvren haar in 't zwart
Herfst-rijpheid draagt in blozen en gebaren,
Herfst-zoetheid voelt in 't wijs en vriendlijk hart;
Vaarwel: mij hebt gij in een uur gesproken
Dat al mijn smart, verborgen, uitgebroken,
En 'k stil maar snikkend mij een jeugd herbad,
Die 'k o zoo lief, zoo nôo verloren had.

Niet nu, voor jaren, stierf die schóonre jeugd
Dan in mijn land één mensch met mij beleefde,
En d'armoe die mijn nood was bleek mijn deugd
Zoolang ik vroom naar nieuwe schoonheid streefde.
Smart was het niet, om schoonheidloos, vol hoop,
Dàn nacht, dàn gloor van schoonheid te zien dagen,
Maar smart de vreugd, na zulk een loop, te dragen
Van vreemde schoonheid d'ongedroomden doop.

Geen herfstschoon nog, ik weet wel, maar een zomer
Ontbloeit me en ik gelukge ik schrijd hem voor.
Ik groet hem: ben ik niet de nieuwe komer
Die hem behoor zooals hij mij behoor"?
Maar zomer ook vond geen of zei zich tevens
Dat nù zijn lente voor altijd verlook;
En de seizoenen tellende mijns levens
Zie in één doode ik andrer sterven ook.

Vriendlijke herfst, en jonkheid die zoo blijde
Bloeit, en zoo saam niet meer zoo heel veel jaren,
Tusschen u bei heb ik nu klaar ervaren
Wat herfst ik wensch, wat voorjaar ik benijde.
Nu ga ik heen, nu ben 'k een man gelijk
Die lang gehuiverd heeft een nieuwgekochten
Tuin te gaan zien, dat niet zijn oogen zochten
Paden van d'oude in hem zoo vreemde wijk;

Maar die nu gaat en welberâen den sleutel
In 't slot steekt, zeker dat hij zonder pijn
Een wandlaar in een nieuwe dreef zal zijn,
En vriendlijk iedre bloem en groenen scheutel
Zal groeien zien en heer in vreemden hof
Die levenswondren zorgen zal en smaken,
En, goed tuinier, niet zonder lustgen lof
Rozen zal bloeien zien aan vreemde staken.

Nu ga ik heen: ik heb in u gezien
Dat wie maar liefheeft, met een zielsgewente
Zomer en herfst zoekt, evenals haar lente
Het kind dat droomt dat nimmer lenten vliên.
Vaarwel; en als ik weerkom, zij 't in andre
Omperking, want geen ding dat niet verandre,
Zie dan of ik getroost mijn zomer leef,
En van zijn vruchten u iets wedergeef.

Op een wandeling door Weimar.

Zooals in menige oude stad een schoon
Gehouwen beeld bewaard uit vroeger tijd
Meer waarlijk leeft dan de bedrijvigheid
Die zich veel ruchtger op haar straten toon', -

Zoodat een vreemd die er kortstondig woon'
Die drukke vreugd niet zoekt en ook niet mijdt,
Maar aldoor zich om 't éene beeld verblijdt
Dat voor zijn lange reis hem trooste en loon', -

Zoo, Weimar, trekt mij van uw straten niet
De vroolke volte, maar een, meer dan beeld,
Menig tafreel daar vroolker hóófschheid speelt:
Goethe en de schaar die dol met spel en lied
In fakkelglans die nacht en water deeld'
De heuvlen schaatren deed en zwaatlen 't riet.

Bij een Shakespere-voorstelling.

Uw c l o w n s en boeren, koningen en vrouwen,
Mijn Shakespere, gaan nu wel in kostbre dracht -
Paleizen, hutten, een theaternacht -
De donder rolt en felle bliksems blauwen -
Maar wat ge in schoonen eenvoud hebt gedacht
Weten uw spelers klaaglijk na te bauwen:
Gevoel ligt hun in galmen en in brauwen
En wildheid gaat voor wat gij 't liefst hebt: kracht.

Verlos ons, Shakespere, van die grove leugen,
Dat zinnenmooi dat niet eens mooi nog is.
Tot onzen geest laat uw gedachten deugen,
Zoo klaar, zoo waar, als elke ontvangen is.
Tot geestesoogen zullen zich verheugen
Om 't beeld dat uw en aller eigen is.

Aan Melchior Lechter.

Lechter, uw droomen reiken zich de handen
En rijen rondom u zich als een huis
Waarin kamer na kamer wondre wanden
Doet leven van een sprook- en droomgeruisch.
Door hoven vol van groote groene bladen
Schreed ik en herfst lag bruin al hier en daar,
En trappen stegen en portalen baadden
Zich om den vreemd die gansch verlegen waar'.
Verlegen in dat hooge en blanke klooster
Zoo stil te zijn van 't na en vol Berlijn -
Zoo laat de vrome d'aard en ziet den Trooster
Hem naadren als 't hem innig stil mag zijn.
Een Trooster? ja. Toen toch uw deur ontluikte
En in de scheemring van uw kleurge ruit
Mijn oog den gloei van schoonre bloemen pluikte
Dan hof van aardschen tuinman in zich sluit, -
Toen naakt of kleurgewaad gestalten blonken:
De schoonheid en hij die de schoonheid smeekt,
De zanger zelf en zij die droom-verzonken
Van liefde en zang de zoete bloemen kweekt, -

Toen mij uit bank en schrank en effne tafel
Met rankend snijwerk zoete en wijze spreuk
En bloem en dier uit blanke en kostbre rafel
Van stikwerk zwaargeplooid of klaar van kreuk
Verwonderde, - en de saamval mij verheugde
Van alle kleur en volgzaam lijngespeel
Dat om u heen, den breeden en vol vreugde
Zorgzamen werkman in een waard geheel
Zich wond en danste, - die 't al overstraalde
Met lach die uit beminnende oogen blonk, -
Toen voelde ik mij getroost en ik vertaalde
Den troost in dank dien 'k u in 't harte zonk.
Laat dan nog eens mijn handen in uw handen
Ik leggen wijl uw droomen rond ons staan:
Wie waakt en werkt dien zullen doode wanden
Schoon en onsterflijk in den dood doen gaan.

De nieuwe tuin.

Wat een zanger tot een koning zei.

Ik kom, een zoon van blonde stranden,
En zoek uw volken-volle rijk,
O Vorst, en in mijn naakte handen
Draag ik noch kroon noch kroon-gelijk.

Maar zie, het helm-blond van mijn haren
Wast op een voorhoofd dat omspant
Droomen meer dan de rijken waren
Die ge ingrifte op uw marmerwand.

En zie, de tempels van mijn oogen
Bewaren monumenten-tal
Meer dan de bruggen en de bogen
Die voeren naar uw woning-wal.

En van mijn mond de roode boorden
Omranden - als uw park bij nacht
De fakkelglansen die er gloorden -
Een weelde- en onheil-volle pracht,

Van bloemen soms en soms van zwanen:
De wondren van mijn zang en lied -
En uw prieelen van platanen
Omarmen mijn gefluister niet.

En rondom mij voer ik den toover
Die uit de stem eens dichters bindt -
Uw heiren gaan die grens niet over;
Zij zwerven loom, zij zwermen blind.

Een verloren meid.

Ik dreef op leege zeeën -
Een verloren meid -
Een plas waar wolken gleën
Hield zich bereid.

Die heeft mij opgenomen
In riet en wier,
Ik lag er gewiegd in droomen
Zonder vertier.

Ik droomde van blauwe kusten
Waarop ik stond;
Mijn lief met mij: wij kusten
Elkanders mond.

Mijn eenige zeeën waren
Zijn oogen: daar
Werd ik een jong gebaren
Van dag gewaar.

Daar wierp met gesloten oogen
In zijn armen ik mij:
Mij ontvingen er blauwe, die togen
Mij waar ik lij' - -

Slotpark.

De gele blaren reegnen -
De loovers hangen los -
De verven, jongstverkreegnen,
Sterven in 't bosch.

In stille grachten drijven
Zwanen in ranke tocht:
Hun lange halzen blijven
Roerlóos in slanke bocht.

In regelrechten vijver
Neptuun zwaait zijn drietánd:
Zijn hoorn blaast Triton stijver:
Het zee-volk zoekt den kant.

Geschoren eiken schragen
De lucht, herfstlijk livreid -
Trompet en fluit beklagen
Die schrille heerlijkheid.

Manlijke hulde.

Mijn jonge liefde was wel fijn en vleiend,
En als een page knielde ik voor de voeten
Van u die me als een Maagd waart benedijend.

Maar wijl ik boog begon daar ginds 't ontmoeten
Van man en paard en schok van beukelaren:
Te wapen vloog wie knielde, in strijdbre stoeten.

En meengen kamp en moeibre en kostbre jaren
Bestond ik, meê den burchtmuur te beladdren,
De poort te omdraven waar de reuzen waren,

't Woud te doorspeuren naar de ringlende addren,
De kloof vanwaar de onheilge draak aan 't spouwen
De pelgrims plag met groen venijn bezwaddren.

Toen ging in wei bij bosch en water bouwen
Zijn huis de held: vreedzame menschen kwamen
Wonen bij hem die jongst had neergehouwen

Den schrik van 't oord: de kerkklok klepte er samen
Wie werkte in 't huis, wie arbeidde op de velden,
Op stroomen voer: wijzren om mij beramen

Het heil van 't dorp. Toen kwam een knaap mij melden
Aankomst van vreemden: in haar hooge huike
Een vrouw wie achtbre mannen vergezelden.

Mijn hart stond stil. Mijn ziel zei: dat ik duike
Voor wie ten tweeden maal mij begenadig' -
Mijn hart peinsde: is een bloem die ik nu pluike? -

Haar mond zei: is de voorraad nu voorradig
Voor 't volk en mij: zijn vaart en velden veilig:
De manschap weerbaar die mijn huis verdadig'? -

Ik zei: geen page ik meer, maar hoog en heilig
Uw beeld, der Jonkvrouw die mij eerst gemoette.
Toen was mijn bede als van een kind voorijlig.

Maar nu, o Vrouw, neem van den Man de groete
Die om u heen zijn landstreek zal bewaren -
Of ge in zijn huis hem dat bestuur verzoete.

Toen neegt ge 't hoofd dat wij vereenigd waren. -

De schoone schijn.

Kwaamt gij mij thuis? Zie ik na zooveel jaren,
Mijn zoon, de schaduw van uw blonde haren
Weer in uw oogen vallen als voorheen?
't Is waar, het wonder dat hen eens vervulde -
De droom die de appels van uw oog verguldde -
Heeft uit, maar 't spraakloos van wie veel ervaren heeft en duldde
Verving 't meteen.

Kwaamt ge? o mijn kind! de wereld is niet rijker
Dan 't hart dat hart en dingen in zich sluit.
Gij waart zoo dappre strever, nijvre kijker,
En alles viel uw hand en oog ten buit.
Maar 't hart bleef koud. Koud hingen om u henen
Uw schatten: zoo een droevge en schoone vrouw
Op 't bal behangen met een stroom van steenen
Zich sterven voelt van hartekou.

Uw hart zocht warmte en die een aard doordwaalde
Toog als een kind weer in zijn vaderhuis.

O zoon, dat ge er dien trek weer boven haalde
Bracht hart en geest in 't lichaam tevens thuis.
Zooals een vonk van 't haardvuur nagebleven
Den stapel aansteekt tot het vuur bij nacht
Den huisgenooten-kring die warm en zacht
Zit aangeschoven, op doet leven, -
Op 't grijze en op het wangenbloeisel speelt, -
En - grillge pracht
Van gloed en knettring spokig wild -
Van vreemde sprook of maning mild
Of stille huiskout de geluiden deelt
En breekt en heelt, -
Tot uit de duistre zaal rondom
Nacht-klanken als dwergen met stille trom
Zwieren den lichtenden cirkel om -
En een die 't meest in 't donker zat
En dutte, voelt een kouden straal
Zijn rug langs, schrikt, en zegt: ‘Wat's dat? -
't Is slaaptijd.’ Dan gaan allemaal -
Zooals zoo'n vonk van 't haardvuur ziel
Van 't huis is tot den donkren nacht,
Zoo redt een trek die waakt en wacht
De ziel waarin zij eenmaal viel.

Kom in mijn huis. Geen schat dien ge ooit vergaarde
Vergaat wijl in u groeit wat schatten wijdt.

Haald' gij ze niet van over de aarde
Wijd en zijd? -
Maar in één hartetrek die nu gaat groeien -
Ruimteloos -
Is 't leven dat al schatten kan doorgloeien
Mateloos.
Schoonheid zal met u zijn, de laatst-geboren
Van zoete gratie en onschoolsch natuur:
Haar zal uw eêlste steen bekoren,
Maar met een bloem voor buur.
De werker die ge in duistre schachten gravend
Waart - en dien hieldt ge 't hoogst -
Zal zij met lachen aanzien en hem dravend
Door zomerweiden plagen met een bloemenoogst.
Gij zult uw rijkdom en uw landen en uw steden
Hervinden in het plakboek van dat kind;
De vrienden die gij hebt beleden,
De liefste die gij hebt bemind.
Alles zal niets zijn - o onthoud mijn woorden -
Alles zal niets zijn, tot ge klagend vraagt:
Leefde ik voor dit dat jaren jaren moorden
En de eene dag den andren vaagt? -
Alles tot niets. Ook gij. Als dan uw handen
Het sprietgras tellen of 't dubloengoud waar',
Als door uw vingers 't korlig duin zal zanden,
Gij-zelf het tijdglas van uw levensjaar,

Als gras en korl aan u gelijk zijn leven
Leeft onder de lachende zon,
Dan zal zij in u zijn die gij eerst neven
U meende, toen ge uw leven in mijn huis begon.
Dan zal zij in u zijn,
Die alles tot alles maakt:
Dan heeft de Schoone Schijn
U aangeraakt.

Het duindal.

I.

In 't duindal waar de paden samenkomen
Vind ik mijn eigen frissche lentebloemen.
Zoo lang hoorde ik door vreemden vreemde roemen
Die mij zoo schoon niet waren voorgekomen.
Nu komt de bij weer om die bloemen zoemen.
Achter de stilte wordt de zee vernomen.
Het helmgras wuift waar zilte geuren stroomen
Over den wal waar 't opene op komt doemen.
De wijde zee ligt voor mij, maar verborgen
Geniet ik 't uitzicht: zulk een dal ligt hooger
Dan torens die uit lage landen rijzen:
Ik hoor de vogels drijvende in den morgen,
Ik merk de zon, van ieder ding bëooger,
En zie een groot fregat zijn zeilen hijschen.

II.

Nu zing, mijn mond!
Laat nu uw klanken stroomen
De duintop rond -
De Tijden zijn herkomen.
En wie eertijds mijn liedren heeft vernomen
Hoor' andre op d' ouden grond.

De stad lag stom in roode' en vuurgen avond:
Haar horizon
Was andre en bleeker horizonnen lavend
Met licht, of dag begon.
En alle vogels, alle wandlaars,
De dichters mild, de scherpe handlaars,
Togen naar ginds die lichtebron.

't Was als een brand van kroon op kronen.
Zijn 't koningen al wie daar wonen
Of beedlaars met een koningskroon?
Want allen zoeken, allen jagen.
En voor de wielen van die wagen
Stort elk in drek en eerbetoon.

Eén Koning! Op zijn wagen rijzend,
Met stem en kreet zijn paarden prijzend,
Heeft h i j de gouden kroon op 't hoofd.
Zijn mantel met de slanke vouwen
Wordt door die hand maar opgehou'en,
Die rossen teuglend hoofden klooft.
O zie ze vallen
De duizendtallen
Voor hem die zoetlijk lacht en looft -
Zijn oogen-blauw ziet wonderdonker,
Zijn gouden baard is één geflonker -
Dit 's Hij die reikt en rooft! -

O Droom! - o Volk, lag 't in uw harten
Den Held te verheffen die niet bestond -
De Reiker en Roover is uit ùw smarten
Geworden en geeft wat hij in u vond.
Gij gaaft Hem de Hartstochten en het Beheeren,
De Schoonheid die u verbijsteren zou,
Den Lust naar Leed, het Begeeren
Van Liefde, en voor anderer liefde die Koû: -
Gij gaaft over u zelven Hem
De Zege: Verwinnaar is Hij:
Voor u de snik in uw stem
Het bloed uit uw zij.

En gij klaagt dat een God is gekomen
Waar geen om zond -
Ik zeg u: zelfs Christus is enkel vernomen
Uit liefde tot kruis en wond -

III.

Over de aarde, door de tijden,
Zwierf ik waar de donkre zijden
Van den berg van 't Heden zijn.
Waar de verre lichten vlogen,
Waar de wolken-schauwen togen,
Zocht ik naar een levens-schijn.

Oude markten, oude steden,
Vond ik door een volk betreden
Wandlend, handlend zooals wij:
Ieders leven was zijn eene,
Samen in het algemeene
Leefden en verdwenen zij.

Maar ùw leven, zag 'k hen vragen,
Zal naar welken stroom toe jagen,
Vreemdling die hier eenzaam staat?
Wat Gemeenschap zal u zuivren
Als uw starende oogen huivren
Voor het licht dat ondergaat.

't Vreemde leven te beminnen,
Zaamlen met verstand en zinnen,
Is geen leven sterk en waar:
De gedachte kan niet baten
Als de hand de daad blijft haten
Die uw leven openbaar'.

Over de aarde, door de tijden
Gaan de daden en bij zijden
Valt geen schakel: elke sluit
Om zijn voorman en zijn volger -
Haastger niet en niet verbolger
Sluit hun reeks den daadlooze uit.

IV.

In 't duindal waar de kronkelpaden kruisen
En 't avondlicht het spichte helm bevliegt,
Is 't ruischen dat het luistrend oor bedriegt,
Waaronder scherp de harde schelpen druischen.
Het wolge wild verlaat gerust zijn kluizen:
Geen jager vreest het die dien vreê beliegt.
Knaapjes op klompen op wier schouders wiegt
De mand met ruig gaan 't dal door naar hun huizen.
De zee ligt stil: de visschersvloot aan 't rijden
Voor anker heeft gespreid het leedge want.
Vrouwen en kindren gaan langs 't plasrijk zand
Pratend en dansend 't visschersvolk bijzijden.
De rust van morgen zal het week-werk wijden -
De zee spoelt stil om 't uitgestorven strand.

Nacht in het Alhambra.

De Dichter.
Waar is de flonkring, waar 't geklater
Waarmee mijn straal de zon beklom? -
Het diepst en reinst is 't donkre water
Dat slaapt in ondergrondsche kom.

De hooge gasten zijn verdwenen,
De schaduw is aan 't overlenen,
En in de hooge en blanke zaal
Gaat door de smalle en marmren goten
Het laatste water weggevloten
In stroompjes, kronkelend en schraal;
En is het fluistren, is het weenen?
Zij ruischen, borlen voor zich henen
In dunne en ongevormde taal.

Maar stom staat de fontein wier leeuwen
Met domme en leege monden geeuwen,

Waterloos -
En donker wordt het in de hoven -
De nachtehemel schijnt van boven -
't Gestarnte flonkert al een poos.

Doch door de deur waar tegen 't duister,
Bij vijver en bij taxishaag,
Accaciaas wieglen, rijst gefluister -
Een droeve groet, een vreemde vraag -

De Stem van het Alhambra.
Ik groet u, vreemdling. Zijn de dagen
Voorbij dat ge in de wereld zwierft?
Hadt ge er geen schatten voor 't vragen?
Voelde ge niet wat ge er dierft? -

De Dichter.
Hoor! door den nacht komt aangedreven
Van ver, 't droefgeestige gebrom
Van snaar waarlangs het teeder beven
Eens jongen minnaars opwaarts klom.

De Minnaar.

Reik mij, o liefste,
Uw maan-schijnige armen -
Die mogen mij, armen,
Troostend zijn.

Toon voor uw venster
't Gelaat als Selene -
Als ze, o mijn Eene,
Nacht dag doet zijn.

Hang uit uw venster
Uw hand als Aurora -
't Zal, o Lenora!
Mijn daagraad zijn.

De Dichter.

't Is stil. De galm van jonge liefde
Stijgt stout en schuchtert daadlijk in.
Wat me ooit in 't wereldleven griefde
Was zulker vreugden aanbegin.
De liefde die begint met geven,
De droom die andren godlijk maakt,

Het hart dat arm staat nagebleven
Voor 't schoone uit eigen schoon ontslaakt;
Begeerte die van al 't bestaande
Alleen ziet wat ze zelf niet heeft:
Vrijmachtge die voor beedlaar gaande
Een droef en vreugdloos leven leeft.

De Minnaar.

Eroos, Heerlijke!
Wie, o Begeerlijke!
Kent u als wij!
Wij zijn ons zelven niet:
Al wat ons ledig liet
Minnen we als gij.

Schoonheid die onze niet,
Liefde die spijtig ziet,
Smeeken wij aan.
Schoonheid, vul ons,
Liefde, hul ons;
Naakt en ledig wij hier staan.

Zijn is verandren.
Maak ons tot andren,
Opdat wij zijn.
Ons is het werven zoet,
Ons ook het sterven zoet,
Ware ooit het derven zoet
Van liefde en pijn.

De Dichter.
Zijn zang klinkt boud. In al mijn aardsche dagen
Zong ik dien ook. Mij kon geen ding behagen
Dan wen 't mij lokte met langdurig plagen
En streelde met kortstondge vreugd.
Waar is het Eéne dat altijd verheugt?
Dat gaande onder de dingen van deze aarde,
Hun uiterlijk gelijkt in waarde,
Maar innerlijk het aardsche aan 't eeuwge paarde,
Een schoon zonder verganklijkheid? -
Geef antwoord. Stem die hier verscholen zijt.

De Stem.
Zoek niet, sterfling, in gedachten,
Koud van afgetrokkenheid,

Wat in 't leven u zal dagen
Als ge wijs en rijper zijt.
Wil maar tot dien morgen wachten.
Maar niet vruchtloos zult ge vragen.
Ik toch geef u dit symbool:
Zie de steenen
Om u henen
Van dit vorstlijk kapitool.
Op de rotsen
Staan en trotsen
Torens meer dan rotsgelijk.
Aardsche heiren
Drilden speren
Nooit op rustger rooverswijk.
Zoo ooit burcht in 't aardsche worstlen
Stond die meer van de aarde waar',
Geen als deez' haar puin deed korstlen,
Rijzig boven doodsgevaar.
En haar boomen en haar waatren
Ruischen, klaatren
Hoog omhoog en dalwaarts heen.
Door hun scheemring, door hun zoelte,
Waait een koelte:
Frisscher aardhof plantte er geen.
Maar treed nu de blijde zalen

In, die fijne verven malen
Als het licht geen edelsteen.
Zie het kantwerk van de bogen,
Zie het weefwerk om de togen:
Spinsel als om vrouwe-leên.
Zie, een dier is 't? visch of vogel?
Parallel-figuur of kogel?
Wat is 't dat die teekning duidt? -
Beest van water, aard of lucht,
Golf van water, lucht of zucht -
Wat zwelt door die ranke lijnen? -
Vormen schijnen en verdwijnen -
't Aardsche dat aan 't Eeuwge sluit.
Zie hoe Joezoef, wijze Kunstnaar,
Kreeg van Allah, grooten Gunstnaar -
Hem wiens lof in steenen leeft -
Gaaf het meenge te doen duren
In wiskunstige figuren -
't Eene dat nooit einde heeft.

De Dichter.
De stem sprak waar. Geen teeken beeldt mij klaarder
Dan dit gebouw het Gaande en 't Eeuwige één.
De Meester is zijn eigen openbaarder

En die van al wat leeft meteen.
De Kunstnaar doet de Daad die 't meenge
Doordringe en tot een zijn vereenge
Dat aardsch toch onverganklijk scheen'....

De Minnaar.

Vaarwel, de morgen maakt den hemel geel.
Vaarwel, mijn lief. De nachtegaal
Heeft uit. Het veld wordt vaal.
De nacht had ál zijn deel.

Vaarwel, de zon
Schijnt op Alhambra's kruin.
De ladder aan 't balkon
Wacht naar den voet: de tuin
Geurt warm bedauwd.

Vaarwel: de hemel blauwt.
Vaarwel: nog éens gekust.
Ik voel uw armen om mij heen.
Den langen dag blijf 'k zoo alleen.
Dan kom ik weer: mijn zoete lust:
Als de avond geurt en grauwt.

Mijn huis en verborgen wegen.

Mijn huis.

I.

Mijn huis dat op de helling leit van 't duin
Heeft uitzicht op de toegedekte landen
Waar tusschen haag en hout vereelte handen
De bollen borgen in mijn kweekers tuin.

Hoe de plek waar men woont zoo een kan worden
Met ons die daaglijks toch naar lijf en geest
Zoo groote reizen doen, bevreemdt mij meest
Nu ook in mij de landen ledig dorden.

Want zulk een land ben ik ook nu: de grond
Ligt droog, maar zorgzaam bearbeid en besloten,
En schat die bloemenrijk stond uitgesproten
Ligt nu verhuld, wijl geen weet wat ik vond.

Zoo zijn de luchten ook, de horizonnen,
Zoo stil, zoo schijnloos, en de duinenrij
Bewaart die landenvolten van terzij
Voor najaarsgolven die gedreun begonnen.

Zoo ook in mij. Zoo zal een heerlijkheid
Van kleurge tulpen, donkre hyacinthen,
Narcissen-geel en anemonen-tinten
Eens wieglen waar een lent de lucht bevrijdt.

Zoo zal een vreugd van zomersche gedachten,
Van lied en zang als oor en hart verheugt,
Opwieken waar nu stille erinring heugt
En toekomst flauwt en hooge wenschen wachten.

Als duinreeks staat mijn hooge wenschenwand:
Als najaarszee erachter stormt de breker:
Mijn leven dat zijn hartstocht zwaar en zeker
Bedwongen voelt door meer dan menschenhand.

Mijn hartstocht stormt: altijd door blauwte en donder
Was rust noch duur in 't zwaatlend element.
Veel sloeg het neer, veel wiegde 't overend,
Maar toornde of speelde 't, onduur school eronder.

Is 't meer dan duin wat nu zijn almacht dwingt?
Dan dijk? - Want steen of ijzer, 't was al eender.
Men zegt: door sferen klinkt geen zang sereender
Dan die hun onmaat in zijn maten klinkt.

Is het dan zang? - 't Is wat de zang doet baren:
Liefde die hart en heemlen tevens leidt.
Ik heb voor u mijn onduur neergeleid:
Liefde die storm en onrust doet vervaren.

Ik heb door u mijn wenschen vast gebouwd.
Mijn breker stormt - mijn duinreeks zal niet stortlen.
Haar bindt een helm met diepre en peezger wortlen
Dan van gindsch zand de korlen samenhoudt.

Bloei dan, mijn land. Wordt lichter, horizonnen.
Blijdt, luchten, blauwer over 't veld u uit.
Van déze liefde is elke bloem de bruid:
Zij houdt voor elke 't kleurge kleed gesponnen.

Zij maakt van elke 't vrouwtje dat op 't veld
Niet arbeidt en toch schoon staat aangetogen.
O mocht van mij haar kind ze alleen gedoogen
Dat hij haar werk aan elk van hen, vertelt.

II.

De stilte die ik om mij voel als de avond
Om mij, mijn huis en kalme duinen staat -
Daar 't tikken van de hangklok luider gaat -
Dringt in me, heldrer mijn gedachten stavend.

De stem van mijn gedachten tokt aldoor,
Als 't boblen door de tuit van 't borlend water;
Als 't zingen van die onvermoeibre prater
Beweegt en spreekt wat ik diep in mij hoor.

Dichter, het zijn is schoon maar merk het worden.
In u is al wat ge om u heen begeert.
De schat die zich in eenzaamheid vermeert
Zal op zijn tijd voor andren zichtbaar worden.

Wat in uw cel bij 't gele licht geschiedt
Zal eenmaal in de zon zich openbaren.
Het hoofd dat buigt over vermolmde blaren
Verliest daarmee den lach van 't leven niet.

En als u stemmen uit de dooden spreken
En gij hun luistrend zelf een doode lijkt,
Schrik dan niet zeer als wen de nanacht wijkt
Een levenskreet uw lippen uit zal breken.

III.

Mijn land heeft meengen dag een grauwe lucht.
Ik zit voor 't raam en zie de neevlen leken.
Ik hoor de golven uit hun dampen spreken
En zoek 't ommist geboomt van 't naast gehucht.

Dan is in mij de nevel ook geboren.
Ik zie de vormen die geducht en vaag
Het hoofd opsteken, en een zee zwalpt traag,
En dof gedreun doet uit haar diep zich hooren.

Dan, weet ik, is in mij van 't volk de ziel,
Dat, lijfsoog altijd tusschen neevlen starend,
Altoos het geestoog op wat openbarend
Uit zieleneevlen raadselt roerloos hiel'.

Dat nooit in 't blauw heelal de klare lijven
Zag wandlen, levensblije goden-teelt,
Maar steeds uit nevel die zich statig deelt
Zijn visschers-volk en -vloot in zee zag drijven.

De zon rees traag en scheen door dampen heen,
Maar spleet - en in een gouden zee aan 't gloren
Zeilde de vloot tot al haar toebehooren
Voor elk die 't zag groot en verheerlijkt scheen.

Zoo zag mijn volk. Zoo ziet zijn zoon na jaren.
Dat is de schoonheid die hij in zich mint.
Een gouden aard die zich uit neevlen windt.
Een gouden zang uit dreun van donkre baren.

IV.

In 't huis, en op den weg, in veld en duin
Merk ik de stilte van den Zondagmorgen.
Het weekwerk rust. Om geen onnutte zorgen
Draaft wie er arbeidde in verblijf of tuin.

Het dorpsvolk toog, in nieuwe of geërfde kleeren -
De kap van goud, het zilvrenknoopig buis -
Naar 't spitsgetopte en houtgetorend huis
Dat scheef leunt op zijn vele steenen beren.

Daar waar het witgekalkt en bruingebankt -
De koopren luchter daalt aan staaf en binte -
Het best den dienst betaamt van hun gezinte
Hooren zij 't woord dat uit den preekstoel klankt.

De preeker staat er in de fulpen wijding
Van toga daar kraakheldre bef op schrijnt.
Zijn spraak klinkt arm die schraal 't gebaar belijnt -
Men weet het: toch sticht wijding en belijding.

Zooals voor eeuwen in datzelfd gebouw
Hun vaders, zit die schaar en zingt tezamen
De psalmen die uit stoerder monden kwamen
Toen geen ze ooit zong dan 't was in strijd of rouw.

Verlaten brokje van eens schoonder wereld,
Uw arm hart sterft nu op dit droge brood.
Een nieuwe vreugd kwam als een morgenrood,
Waar nu uw aarde - eer gij 't nog weet - om dwaerelt.

Uw zangen, altijd schoon, hoe Jezus kwam,
En stierf aan 't kruis opdat wij arme luiden
Het aardsche een loop naar schoonren hemel duiden,
Bevrijd van zonden die hij op zich nam -

Uw God aan 't kruis, en dees uw zonden-vrije
Belijder, lokkend uit een dooden tijd,
Zij kunnen nooit meer u die heden zijt
De vreugd hergeven die 'k hun tijd benije.

'k Benij hen niet. Ik die hier naast u woon
Heb ook voor mij haast grootre vreugd gevonden.
Voor bloemen bloeiende uit uw Heilands wonden
Heb ik er aardsche en prijs hen even schoon.

V.

Als na den regen uit gebroken wolken
Het blauw nu dubbel frisch en reiner schijnt,
En wit en waatrig 't licht de zoomen lijnt
Van los zich wentlend vochte nevelkolken;

Als de aard van warme en vochtge kleuren zwaar
Een spiegling zendt uit de ingezogen lichten;
Dan zoek ik hoopvol lokkende gezichten,
Als was de lente ooit vóór den winter daar.

Een herfst, straks winter, houdt het land bevangen.
En met ons menschen is 't al eveneens.
Beurtlings vol koude zijn we en vol geweens.
Bedroefd is maar naar nieuwe vreugd ons langen.

Maar 't zijn van hart en wolken is een wentlen.
Straks zal de voorjaarskleur geduurzaam zijn.
Eer wij het weten wordt tot blijdschap pijn.
De harten leven. De seizoenen kentren.

VI.

O wee mijn zeevolk op de onstuimge zee.
Hun herfst was schoon, zoo nog twee weken stadig,
Dan zal hun vloot met vangst en tuig genadig
Voor anker komen en al 't volk komt mee.

De stormwind giert. De losgelaten brekers
Beuken het strand. Beuken ze 't scheepje ook zoo?
De pier van steen staat ze tenauwernôo -
Wie hoopt voor 't vlottend hout en touw iets zekers?

Het want scheurt los en drijft met visch en vracht.
De kabel knapt en spriet en mastboom kraken.
De stortzee stijgt en slaat zijn vraatge kaken
Om 't hulploos menschvolk in d' onsplijtbren nacht.

Geen viel? Niet gil noch kreet krijscht boven 't fluiten.
Kletst kleurloos schuim brak-zout blinde oogen blind?
Hoor, 't piept in 't ruim. Gedreun kreunt boeg en bint.
Pompt! In 't vooronder 't water tot de kuiten.

O morgen, grauwt ge en dreef een hulk op zee,
De buik naar boven en geen mensch erneven? -
De tijding vloog. Wat stomme vrouwen bleven
Dag in dag uit zien wat er dagen deê?

Wees stil. Geen leven houdt zijn eigenste uren.
Wij zijn een vaarvolk op onstaadge zee.
De goede dagen niet, de kwade meê,
Niets in of rondom ons kan eeuwig duren.

VII.

Verregend is het laatst en bruin geblaart
Dat takken hield die zwart staan onder 't druipen.
De weg doet duinwaarts trage bochten kruipen.
De leedge wei doorgrazen koe noch paard.

De hoeve in 't voorjaar als uit groen geboren
Ligt zichtbaar als een lang verlaten erf:
Alleen de wandlaar die daar doelloos zwerf
Kan dof gestamp door dichte staldeur hooren.

Hij dwaalt er 't duin en d' open schelpweg in,
Verzeld door 't krakend knerpen van zijn schreden -
De duinspleet wijdt: daar dreunt hem van beneden
De ontroerde strandgolf op d' omdroomden zin.

VIII.

Hoe ligt het land zoo roerloos, zoo gelaten,
En wacht de donzig-witte en kille sprei,
Die wat er levends in verborgen zij
Bezorgd zal koestren onder schijn van haten.

Slaap stil. Ik ook ben zoo een roerloos land.
Ik ook voel vlokken die zich rond mij weven.
Hun val voelt koud. Maar 'k draag het warme leven
Te warmer in mij waar hun koude 't bant.

IX.

Soms komt hier een van die beklaagbre menschen
Die als een al te ranke en kranke plant
Hoog opgeschoten 't nuchtre huis bespant
Met vreemd-riekende bloemen: daad of wenschen.

Ons lucht zoo zilt, ons zand zoo schraal, ons oog
Te kalm doen hen een kleinen tijd niet tieren;
Maar wij die zorgzaam alle leven vieren
Zoeken ze een plekje dat ze koestren moog'.

Maar die dan gulzig 't goede leven drinken,
En bloem uitschieten, maken haast ons klaar
Dat al hun bloei geen heusche kracht is, maar
Een schijn waar ze ijdele oogen in verzinken.

Op andren terend scheppen zij zichzelf
Een schijn waarnaar zijzelf zich spieglend lonken,
Het zoete leven maakt hen dwaas en dronken,
Wat andrer heil waar' wordt tot hún verderf.

Wat moet ik doen, vraagt dan mijn lief, dat beter
Gedachten komen uit dat arme lijf?
Is toch elk mensch niet, tot zijnzelfs gerijf,
Van de gedachte-van-zichzelf de weter?

Ik zei: lief, wilt gij de arme stengelplant
Die deze mensch is, en haar bloemen tevens,
Afsnijden, 'k twijfel of veel ander levens
Komt van de doode. Doe het niet, lief, want

Wel deeglijk is in somgen mensch geboren
De schijn van zich die voor 't waar Zelf is blind,
Die van 't valsch leugenbeeld zich nooit bezint,
Die nooit de stem van 't innigst Zelf zal hooren.

X.

De roode hymantophyllum voor mijn raam
Hebt gij te teer gepleegd, te trouw begoten.
Nu is zijn bloem in 't najaar uitgesproten,
Maar bleek en armlijk staat ze of zij zich schaam'.

Gij dwaze tuinman, te onbedacht genegen
Wekte dit leven ge. In dit kilst getij
Begiet ge daaglijks, vol van medelij,
Wie als zij sterft eerst leven hadd' gekregen.

XI.

Huisjes en hagen, hek en hooischelf staan
Op witberijpte bolleland en weiden
Veel zichtbaarder. De schuine stralen spreiden
Fluweelen schaduw tegen 't rijpwit aan.

Dit zijn die zeldzaam heldre en zuivre dagen,
Waarin men aadmend voelt dat deugdzaam zijn
Is met zoo weinig mooglijk levensschijn
In stilte en reinheid leven in zich dragen.

Ik ken mijn vrienden die dat zeker doen.
Die stil en hoog hun witte land beloopen.
Eens gaan de voren voor hun voeten open:
Hun bloem zal blinken en hun graan zal voên.

O heil hun die om winst noch roem hun leven
Verhaastten: eenmaal komt het schooner nu.
Te juister tijd zijn alle winden luw.
Dan zal een zon hun leven schoonheid geven.

Hoor mij die eenzaam in mijn winter woon,
En toch spreek wat ik waar vond, ik een dichter:
Hun die niet haasten wordt het werken lichter;
Zij die niet haasten maken elk werk schoon.

Hun brengt de dag die komt zijn goede tijding
En laat een over voor den andren dag.
Hun daad maakt staag van nieuwe daad gewag;
En aan hun rust, nooit krachtloos, faalt geen wijding.

Zij weten altijd goed en altijd waar
Het oogenblik als 't komt voor 't vliedt te grijpen.
Zij laten d' appel rood en gouden rijpen
En houden dan de hand die ze opvangt klaar.

Hun hoef ik nu ook niet in rijpe woorden
De vrucht te reiken die 'k aan m i j n boom vond.
Hun doet uit eigen hof een ritslen kond
Dat woorden groeien die nooit ooren hoorden.

De zon zwelt uit en van 't berijpte land
Smelt witte vaag die de aard zoo schoon bespreidde.
Het water blinkt en mijn bewogen weide
Dampt naar het blauwe dat haar wijd omspant.

XII.

Ik zie uit morgenmist vier paden komen
Die samenloopend aan een hoek van 't huis
In 't lichtre rond zich toonen als een kruis.
Oudtijds was dit een schoon symbool genomen.

't Seizoen is na dat in een nacht van tijd
Een naakt man aan een kuis hing, ongebroken
De leden, maar met speer zijn zij doorstoken.
De aard spleet, die dooden opwierp wijd en zijd.

En daarvan teekent de aard haar heil. In 't teeken
Van dien Gekruisten kwam een menschheid saam.
In hem hun doodsangst stierf. In Christus' naam
Zou Petrus Hel en Hemel openbreken.

't Geloof verstierf, maar 't beeld sterft nimmermeer.
Uit nacht kwam heil. De liefste paden komen
Uit dichtste neevlen. Als rivieren stroomen
Zij heilaanbrengend tot het kruisbeeld weer.

En wie er aanwoont raadt naar alle zijden
Het land dat ver en vaag in 't donker ligt.
Wanneer de zon komt wordt het verste licht.
Paden van de aard gaan geestlijke terzijden.

XIII.

Als vlokken dwarlen en de dag vroeg endt
Is het de maand van blijde erinneringen.
Daar kindren eerst den goeden Heilge zingen
En dan naar 't Christuskind hun stem zich wendt.

Wijl vlokken daalden en lantarens geelden,
Daar in de stad ik kwam langs Jezus' kerk,
Glipte ik erin verdiept in 't vrome werk
Dat galm en licht en walm van wierook deelden.

Slipte ik eruit, een langs gaand die de hand
In 't bakje doopte van 't gewijde water -
De deur sloeg luid en met gewild geschater
Ruchtten twee knapen buitlend langs de wand.

De grachten trilden van weerkaatste lichten;
De glibberstraat blonk flauw elk schijnsel weer;
De helle stegen braakten keer op keer
De koopers die zich brug- en huiswaarts richtten;

De natte vlok trilde elk op hoofd en schoêr.
Sint-Niklaasavond. Bij ons thuis met mijter
En kromstaf kwam de eerwaardge Sint. Wie rijdt er
Op 't huis? De zwarte knecht. Mijn jongre broer

En zusjes beefden. 's Avonds uit de kamer
Naast de onze wekte ons schijnsel. Heerlijk bang
Kropen we bei ons bedje uit. Wang aan wang
Zagen wij witgedekt de tafel. Hamer

En zaag, bouwdoos en wagen, pop en paard.
Vader stond daar en zag het vriendlijk over.
Wij vluchtten blij en bang dien lieven - roover?
Een hemel kwam in onzen droom op aard.

Zoo bleef ook 't tweede feest mij voor de zinnen.
Een wintermorgen vroeg, voor dag begon,
Kwamen gevieren we in hansop en pon,
En ook bij gaslicht, de eigen kamer binnen.

En weer scheen 't licht, waar ook al Vader zat,
Zoo noodend op het heldre en witte laken;
Maar eer we er de gekrente broodjes braken
Sloeg Vader 't Boek op dat hij voor zich had.

De Roomschen, kindren, zei hij, gaan in donker
En kou vannacht door de besneeuwde buurt,
Om 't popje dat het Christuskind figuurt
Te zien in wieg en kerk bij kaarsgeflonker.

Zij brengen hulde, zinnebeeldig dan,
Aan 't Christuskind, en doen 't trots kou en duister;
Zoo moet ook elk wie 't Kind met liever luister
In 't hart verscheen het huldgen naar hij 't kan.

Toen, met die stem die zacht wist in te dringen,
Las hij dat halve hoofdstuk: Lukas twee
Vers één tot twintig, dat altijd omgleê
Voor mijn verbeelding 't zilvren-lichte zingen,

Waarmee die englen terwijl 't Christuskind
In krib en stal lag waar zijn moeder 't baarde,
Het herders meldden met hun ‘Vrede op aarde!’
En dat er Een leeft die elk mensch bemint.

Niet heel het feest, de dag, de kerkgang, de avond
Waarop voor heel een arme-kinderschaar
De denneboom met duizend kaarsjes klaar,
Zijn donkre groen in schattenvracht begravend,

Getooid, en kaal, stond, - niets van heel dat feest
Heb ik mijn leven lang zoo schoon gevonden,
Als stal, als nacht, als sterren die daar stonden,
Als englenrei waar 't herdersvolk voor vreest.

En als mijn Vader toen me iets mee wou geven
Dat mij mijn leven niet begeven zou,
Hij deed het wel, maar niet naar hij het wóu
Is mij iets eeuwigs ervan bijgebleven.

Want als m i j n kindren nu het Kerstmisfeest
Vieren, als ook dat van den goeden Heilig,
Dan voel ik me in mijn Vaders glimlach veilig,
Maar bij zijn glimlach zie 'k zijn traan het meest.

Want zooals kind uit vader wordt geboren
Maar zelf weer anders dan zijn vader is,
Zoo is zijn vreugd in mij een droefenis
En vreugd in mij kan hem niet toebehooren.

De tijden gaan. Wij zijn éenzelfd geslacht.
Maar andre bladers ruischen, andre harten.
O Vader, glimlach, uit uw brood van smarten
Heb ik toch de aard een blijdschap voortgebracht.

Elk jaar gaat heen: elk jaar brengt zijn December.
En feestmaand blijft ze als onzen vaders eens.
Waar' vreugd die ons verheugt hun vol geweens,
Het leven is in alle vreugd ontember.

En alle liefde, en al wat vreugde geeft
Zal met de tijden en seizoenen duren;
Want allen zijn we in de eeuwigheid geburen,
En schoonheid leeft niet die niet eeuwig leeft.

XIV.

Hoe schijnt het land zoo warm ondanks de koude.
Al bleekte 't groen, toch waast de horizon.
Van 't zuid komt zoelte of waarlijk Maart begon
En 't zoet seizoen de voren opendauwde.

Hoe lief en droef zoo'n warme winterdag,
Die uit de morgennevels laat geboren,
Al vroeg versterft en zijn te bleeke gloren
In de ijzige aard niet koestrend dringen mag.

't Is als een meisje, liefdloos opgetogen,
Dat al te laat geliefden jongling ziet.
Haar hart, ontroerd, doordringt het zijne niet:
Zij glimlacht, raadt, en sluit al stervende oogen.

XV.

Namiddag. 't Was altijd de stille stond
Waarin 't dagleven ebde en men in droge
Ondiepte, of ver in zee op top van hooge
Zandbank over zichzelf de waarheid vond.

Dat is de tijd dat Pan slaapt en de Nymfen,
De vogel slaapt en 't wild gedierte in 't bosch,
Zaad spat uit buis, noch vrucht uit bolster los,
Libel noch mug ontpopt uit larve of limfen.

Ik zat dan uur aan uur in hoog vertrek,
En las, en luisterde of zich niets liet hooren.
Is 't ruischen nu als zeeschelp vlak aan de ooren?
Dan ver koraal dat mij tot daden wekk'? -

En elken dag hernam het daaglijksch leven
Zijn loop en voerde me in zijn cirkel mee.
En elken dag weer 't ruischen van die zee
En ver heraut die 't schoon signaal kwam geven.

Op 't laatst vernam ik den deun van 't ruischen wel,
En als een stem van d' andren oever schallend
Weerklonk de maning die mij aarzloos vallend
Van wal in boot, voerde naar 't levens-spel.

En meengen zang en kamp van fiere maten
Bestond en vierde ik, en triomf-geschrei
Weergalmde uit schoonen mond en vrienden-rei,
Vrienden en schoonen die daar aêmloos zaten.

Maar spel werd ernst toen met een zilvren stem
Wedijvrend speeltuig werd misbruikt als wapen.
Onze eedle snaren sprongen aan de slapen.
Hij schreide en toornde en ik beschimpte hem.

Toen keerde ik heen en door mijn landen dwalend
Zocht ik mij vrede en vond hem nimmermeer.
Toen kwam ik hier in mijn namiddag weêr -
Van zeeëbergen kwam een ruischen dalend.

Zijn stem gelijk klonk stralend aan mijn oor.
Van de oude liedren klonken de oude maten.
Ik greep de harp die 'k eenmaal had verlaten
En hief mijn stem op in 't beminde koor.

XVI.

1.

Waar 't oude huis stond met de groene blinden
En kalm de stroom om vlot en vlonder zwom,
Kwamen wij toen de zon op 't hoogste klom
En 't boomooft zwol van vrucht-zoetende winden.

Vroeg als door 't hoog geboomt rondom den tuin
Het zongoud zeefde brekende uit den nevel,
Traden de stoep we af voor dien breeden gevel,
Groette gevogelt uit omgroende kruin.

De koele dauw lag op de bloemenperken
Waarlangs wij schreden tot daar 't water blonk;
De reiger wiekte er, kraaigekras weerklonk,
En 't ruischte in 't riet van karrekieten-vlerken.

2.

Ik zat aan 't roer, gij met uw gouden haar
En lenige armen deedt de riemen kraken:
Daar ver was 't doel: die lage en roode daken,
Haven, en schepen naast en door elkaar.

De mist toog op. Tusschen hun rompen schoten
Wij door naar 't dorpje, een jong en stralend paar.
De drukte van den morgen groette ons daar:
Geroep en zang en langsschietende booten.

Terug weer rees de molen tusschen 't riet.
Ons dorp en toren hief zich uit den polder.
De tuin ontsloot zich duidlijker en volder.
De ontbijtbel klepte al en wij marden niet.

3.

Wij gingen speelsch en luistrend op en neder
In de elzenlaan die de open wei omsluit.
Gij lei mij lachend menig inschrift uit
En vondt met weemoed half-vergroeide weder.

Toen op een bankje zittende voor 't gaas
Waar kostbre vogels bonte halzen strekken,
Zien we op het daakje tortels trekkebekken -
Wij, half in droom, glimlachen naar elkaar.

4.

Gij naamt het korfje met de kruim en brokken
En hupte en vloog met opgeschorte kleed
Naar waar mij scheen dat schauw in 't water gleed -
Een oord van groen waar blanke zwanen trokken.

Veel eenden dreven op de' omheinden vloed,
Veel mosschen vlogen uit de omgroende holen,
En alle vogels in het park verscholen
Vlogen uw korfje en zoete hand te moet.

5.

Voor 't vlot waar zich de breede Maas nog rondde
En 't riet beschermend kom en stroom omgaf,
Legden we in 't zwemhuis ras de kleedren af,
En riet en golf droeg van ons schaatren konde.

We elkaar vervolgend kon eenzelvig man
Wie 't doodstil huis aan de andre zij behaagde,
Meenen dat stroomgod hier Najade jaagde
Of 't Faunvolk uit was van den grooten Pan.

6.

Tegen den muur waar abrikozen rijpen
En de appelboom in 't hangen schaduw geeft,
Lezen wij schoonheid die een dichter heeft,
Wijl luid op 't tuinhuis warme musschen slijpen.

Tusschen de vruchten, met een zwarten mond,
Zaten wij dan en lachten warm en blijde:
Takken vol vruchten ruischen ons ter zijde,
Dof rollen rijpste naast ons op den grond.

7.

Was 't hier niet dat, terwijl de Meidoorn bloeide,
Het wiegje stond waarin kraaloogig kind
Naar takken lachte die de speelsche wind
Dan hief dan daalde tot haar geur omvloeide,

Die door haar droomen van dat vriendlijk jaar
Misschien iets, lief, van de eigen zoetheid vleide
Die meer verzomerd, éens, lief, voor ons beide
In beeld bracht wat wij voelen voor elkaar? -

XVII.

Zeg niet te snel dat onze schoonste dagen
Maar korte vreugden tusschen smarten zijn.
Zij zijn als kaarsen om wier stralenschijn
Schemers van licht door donkre hoeken vagen.

Zij zijn juweelen die een heel sieraad
Rondom gerijd van mindre en duistre steenen
Zooveel van d' eigen echten luister leenen
Dat het als één ster in uw borstkuil staat.

Zij zijn de traan gelijk in 't toornig donker
Van 't oog dat lot en leven haten wil.
Wie 't hart verstaat ziet in zijn lichtgetril
Van liefde 't onverdoofbare geflonker.

Ik toen ik jong was wist niet of het smart
Of vreugd was wat mij daaglijks teer deed beven;
Maar fluisterde innigst ik: o 't schoone leven! -
't Was smart maar waarin vreugd weerspiegeld werd.

Ik heb het later soms wel uitgevonden,
Toen 'k droef was niet, maar toen ik koud en leeg,
Dat iedre smart van vreugde een weerschijn kreeg,
En schoonheid prijzend vaak we in smarten stonden.

Hoe had ik anders, lief, mijn leven ook,
Ik die van leed mijn deel wel had, gedragen,
Als niet in straling van mijn schoonste dagen
Mijn droefste schemer lichtend onderdook.

XVIII.

Mijn wezen ging wel soms door donkre dalen
En rustte in schaduw zonder hoop op licht,
Dan hief ik somtijds het bezorgd gezicht
Naar hoogster bergzoom ondergaande stralen.

Maar zorgde 't hoofd, te vaster trad mijn voet.
Het pad niet latend schreed ik rustloos verder.
Door doorn en distel deed ik wat de herder
Steeds voor de minste van zijn schapen doet.

Ik zocht geen schaap, geen schat, ik weet niet, zocht ik
Wel ooit iets dan den dood, die nóchtans komt?
Want dat is 't loon dat ieder mensch besomt;
Maar ook den dood in 't worstlen overmocht ik.

Want één ding vond ik en ik vond het wel,
Mijn eenige aanwinst die geen dood verachter':
Ik vond den weg dien 'k ging en dien ik achter
Mij liet, te fier dat ik die aanwinst tel.

Eens als ik dood ben zal een reizger 't weten
Dat waar de bergen diepst en donkerst zijn
Eén man een lijn trok dwars door 't bergravijn -
Dan, dankbaar, zal hij die met voeten meten.

Hij trekt haar door en komt, wie weet, in 't land,
Het wondre land dat ziende ik ben gestorven -
- Waar rust mijn lijk? - Hij, als hij 't heeft doorzworven,
Sterft in de bergen aan den andren kant.

XIX.

Er is een vochtge blauwheid in de luchten.
Het stroo waarmee de landen zijn gedekt
Ziet goud nu ik als uit een droom gewekt
Mijn slapen langs, de morgenwind voel zuchten.

De diepten van den donkren geest zijn schoon,
En schoon 't gespeel van blijde erinneringen,
Maar schooner als voor 't oor de vogels zingen,
En 't hart ontwakend meêstemt met dien toon.

Als zonnestralen langs mijn weiden wazen,
En al mijn blonde duinen 't hoofd verguld
Opheffen en zich 't stralend blauw onthult,
Waar visschersschuiten me altijd weer verbazen

Door dans die zwaar en toch zoo luchtig is,
Door vroolke wimpling boven afgronds spieglen,
Door veilgen gang bij onheil-lokkend wieglen,
Door zang na gistren storm en droefenis, -

Dan gaat mijn hart opnieuw voor 't leven open,
Ik ook verlang weer 't varen op mijn zee,
Haar die mij eens haar holen open deê
Moge mijn bark met nieuwe vreugd beloopen.

Vaarwel, mijn kust; vaarwel, mijn blonde land.
Aan de overzij zie 'k nieuwe kusten gloren.
Wat was vliedt heen: straks moog' mij toebehooren
Wat als een baken opwaarts, stralend brandt.

XX.

Wees stil, mijn hart. 't Seizoen mag nog niet komen.
De zee ligt blauw, maar leeg van streek tot streek.
De vloot die voor den storm de Noord ontweek
Is met aavrij eerst onlangs thuisgekomen.

Onttakeld ligt ze wijd en zijd op 't strand.
De vijzel knarst, en zevenspannig sjorren
De paarden - die de voerlui vloekend porren -
De schuit op rollen naar het hoogre zand.

Het werkvolk woelt, spant strand langs streng en takel.
Daar lost men tonnen, hier wordt grond bevloerd.
Van 't hooge boord waar 't vlugge volk zich roert
Klinkt zang en klank van stang en kettingschakel.

't Schuitengat stouwt men, waar de reeder staat,
Vol schuit aan schuit er 't barre weêr te harden,
Wanneer voor stormen die het schuim verstarden
De wintergolf tegen de duinvoet slaat.

De zeelui, veilig bij den haard, gaan 's morgens
De zee zien, boven aan de werf voor 't dorp,
Merken van elke golf de witte worp,
En hebben voor hun vaartuig weinig zorgens.

Tot als het zoelt en 't water minder grauw
Min harde brekers op het zand doet spoelen -
Dan gaat weer 't volk aan strand en boord krioelen -
Dan eerst zijn lucht en golven varensblauw.

Verborgen wegen.

I.

Blaas uit uw holen, felle noordewind.
Blaas en doe veld en vlakken stroom verstijven.
Met u die doodt en sterkt zal ik niet kijven
Die naar meer in mij sterft mij sterker vind.

Niet u de teerheid van mijn vroegste bloemen.
Zon slorpte in 't stralen wat hij bleeker schonk.
Maar heel een teelt die na dien voorjaarspronk
Te vroeg wou bloeien kwaamt gij koud verdoemen.

't Is wel. Veel stierf. Veel dat ge 't loof verbeet
Woelde zijn wortels schuw en sterk in de aarde.
Veel hout dat stond, kaalde en kreeg dubble waarde,
Daar fijnre vezel hardre bast omkleedt.

Ik tart u. Pijn doet ge al onze aardsche leden.
Hard stremt ge en stolt elk vloeibare oppervlak.
Maar onder schors en huid en bodemdak
Vloeit de eeuwge stroom van 't leven onbestreden.

Daar vloedt en ebt mijn zee in elke cel.
En naar de sferen polsgelijk bewegen,
Drijft door de poriën van haar duizend wegen
Eén deining 's levens ondoorgrondbre wel.

II.

Hij lachte om d' aardschen straal en weende in schemer.
Veel donkre gangen van zijn hart doorging
Hij stom, verslagen; en zijn droom ontving
Van heilbeloften 't dagende geschemer.

Zijn hart, dat labyrinth, dat poelen-vol
Zijn voet verborg die hij zoo graag zag schrijden,
Deed hem, ontdaan, met sombren mond belijden
Dat de eene zonde in ons tot zonden zwol.

Zijn kronkelgangen mat hij hene en weder,
Verbaasd om zooveel weegs, zoo uitkomstloos;
Dan zat hij schreiend soms een korte poos
En huivrend weer voor d' eigen afgrond neder.

Als dan zijn stem den roepensklank verloor
Van angst dat toch hem niet een machtger hoorde,
Zonk hij in slaap en door zijn droomen gloorde
Een beeld en dwaalde een straal zijn donker door.

Soms was 't een tuin waarin zijn oogen blijde
Vier stroomen zagen: 't aardsche Paradijs.
Veel vooglen kweelden er een hemelwijs.
Twee schoone menschen gingen zijde aan zijde.

Soms was 't een kruis waaraan in donkren nacht
Een bleek gelaat met roode droppen straalde;
En in den aardkring waar dat licht in daalde
Knielde hij-zelf en 't menschhoofd lachte zacht.

De droppen vielen, licht en donker roode,
Uit slaap en zijde, tot een donkren plas.
Totdat heel de aarde die rondom hem was
Groende en het scheen dat diepe nevel vlode.

Dan was ze opeens een klare zaal gelijk.
De witte tooi hing fonklend op de lanen.
Mannen doen 't pad door sneeuw naar 't huisje banen.
Hoog hangt een vreemde en wondre ster te prijk.

Hij volgt. In doeken ligt het Kind gewonden,
In kribbe waarbij koe en ezel staan.
De moeder ziet hij niet noch Jozef aan,
Maar knielt en schreit: heb 'k eindlijk u gevonden!

Glimlachend straalt in 't zijne 't oog van 't kind.
Ontwakend gaan mijn Vader de oogen open.
Hij ziet van aarde en hart de paden loopen.
En peinst wat raadsel hij in m i j n oog vindt.

III.

Het dorp in sneeuw ligt als in oude tijden.
Aanstonds lokt feestlijk stille en gele schijn
Uit hooge vensters van elk kerkkozijn -
Veel volk komt dan zijn oud geloof belijden.

Het jaar heeft uit. Zijn arme dagduur kromp
Zoo klein, zoo koud: nu kan hij niet meer korten.
Een nieuw jaar komt. Zijn nieuwe dagen schorten
Het kleed heenschrijdend langs dien dooden romp.

Een nieuw jaar komt. De teelt van winters groenen:
Leedrige prikkelhulst waar bes in roodt;
De mistel die zijn doffre slippenloot
En blanke kraal hangt, en daaronder zoenen

De jonge knapen 't lief-ontloken kind;
De spar die uit de sneeuw zijn groene naalden
In huis voelt dragen - en geen ijzels praalden
Zoo uit zijn ruigte stralende oogen blind

Als brand van zooveel kaarsen, van geschenken
De kleur en 't goud, die de arme-kinderschaar
Verbaasden tot zij, de armpjes vol, elkaar
Verwondrend aanzien en knipoogend wenken -

Die zijn zijn boden: liefde en nieuwe vreugd.
Een nieuw jaar komt. Een kind is ons geboren.
Een Balder was 't? Een Christus? Hoor, die koren
Vervangen andre waar toch 't oude in heugt.

Het oud gebouw laait met zijn blijde ramen,
Maar 't oud geloof kreeg al een andren klank.
In mij ook sproot uit de oude een nieuwe rank
En draagt al bloemen met weer andre namen.

Ik ook bloei meê. Ik ook vier in mijzelf
't Geheim van dood-zijn en uit dood verrijzen.
Verrijs, mijn lente, en 'k zal uw Paschen prijzen,
Schoon 'k daaglijks graven dooden bloemen delf.

IV.

Mijn aardsche landen gaan den morgen tegen.
Zoo donker is het op hun zoô geweest.
Hij die dit eenmaal als het middaagt leest
Zal niet gelooven aan wat nacht we ontstegen.

Wij zijn een eenzaam, onverheugd geslacht.
Ons deugd is dulden, en ons handlen hopen.
Maar waar ooit schemers door ons donkers kropen
Voelden we een dag ons nakroost voortgebracht.

Wij zijn de wachters, ja, maar die op hoogen
Toren in duistre waak een weerlicht zien
Van atmosferen uit wier spel misschien
Een heiloogst blijkt dien zij voorspellen mogen.

Wij zijn de dragers, ook, maar die gebukt
Naar droevgen grond daarop een spoor ontblooten,
Er 't kruispunt zien waar duizend samenstooten,
Tot hun de beek in 't bosch te ontvinden lukt.

Wij zijn de al-raders, maar voor wie elk teeken
Van aarde en lucht en vraagbren menschegeest
Zoo vaak heldre geheimen zijn geweest
Dat w i j klaar zagen wat g i j vaag zult spreken.

De donkren zijn we en om ons levens straalt
Geen krans van licht als om úw hoofd zal ronden,
Maar ziende in ons hebben we een kern gevonden
Van vuur waarbij uw breedre gloor niet haalt.

V.

Bewerkt den grond. Hij 's hard van hal en steenig
(Lang lag hij braak) en eer het voorjaar zoelt
Moet schol op schol gekeerd, en opgewoeld
Wat voetendiep nu schuilt gistrijk en lenig.

Bewerkt den grond. Als straks de lucht zich kleurt
En lauwre winden de zuidwest ontdolen,
Strooit ge in zoo zorgzaam toebereide holen
Zaad daar zich plant en vruchtge bloem uit beurt.

VI.

Dien knaap hier die om bloedge wond geslagen
Een maand in cel en schemer kleumen moest
Maakte onverhoopt zijn kleurige arbeid noest
Van draad tot pluksel uit elkaar te ragen.

Want, zei hij, toen die wolge en kleurge vracht
Onder mijn handen tot een vloervol groeide,
Toen leek 't wel of me 't veld vol bloemen bloeide
Waarlangs ik hier zoo graag te wandlen placht.

O Kind, o Dichter, zoo om schijn van bloemen
Zoo blij gij arbeidde in uw droeve cel,
Hoe vroolijk moet dan ik die vrij ben wel
Bereiden bloei dien 'k waarlijk zoo mag noemen.

VII.

Mijn lief en mij, nu wij dit nieuwe jaar
Ingaan, wil 't oogenblik te wonder lijken.
Ons levens, lang te weêrszij walend, kijken,
Nu eindlijk de een naar de aêr gewend, elkaar

In de oogen. 't Kind van 't jaar geboren, noemden
Wij Martha, als van die twee zusters een
Van welke de andere onder lach en ween
Voor Jezus knielde en 's Meesters lippen roemden

Haar dus: Maria koos het beste deel.
Maar Martha d i e n d e . Zooals deze vonden
Wij 't minnen meerder toen wij dienen konden -
En zien in 't oud verhaal zijn tegendeel.

O wonder jaar, o Eeuw waarin de daden
Van liefde warm en guld van leven zijn -
Ons schreien eerst van teedre vreugdepijn
Wordt bleek en lauw nu we in uw tijdsfeer traden.

VIII.

De roos die om gesloten wond groeit, voelt
Bij wind en weer het pijnlijk beven eerder.
Maar daardoor dient ze ons hulploos wezen meerder
Dan 't lid dat gaaf geen hul en heul bedoelt.

Alleen waar 't ijzer vlijmscherp ingedreven
Den vloer doorwoelde tot een open wond,
Stijgt als het voorjaart uit gespleten grond
De bloem en merkt de teere wortels beven.

O mijn zielswond, hoe sloot ge u roosgelijk.
Hoe beeft nog paarsch ge als kille winden naken.
Maar uit uw beving o wat wortels braken.
Wat bloem van heil stijgt uit uw kloof te prijk!

IX.

Hoe zit ik soms den middag door gebogen
En zie naar 't landdorp en het hoog geboomt
Dat stil en bladerloos den Hof omzoomt,
En zoek het vragend door maar onbewogen.

Ik liet die oogen soms wel wijder gaan
En mijn gedachten vlogen onweerhouden
Wanneer door stormen die dit hart niet rouwden
Hun vleugels volgzaam schenen stil te staan.

O tijdlooze aard, o ruimtenloos gewemel,
Waarin ik daalde en rees een rustge ziel,
Hoe slonk, hoe zonk, hoe duizelde ik en viel,
In 't hart gewonde vogel, uit uw hemel.

Ai mij, voelt eenmaal 't schepsel zich gescheurd
Het hart ter steê waar zich hem 't liefste hechtte,
Dan is het veel zoo hij 't den dood ontvechte,
Dan is het weinig zoo hij weinig treurt.

O kern van leed. Uw groeikracht spruit de daden
Uit, die de bloemen van mijn leven zijn.
Is 't wonder dat wat groeit uit hartepijn
Aan hemelvreugden schaars zich durft verzaden?

Is 't wonder dat de loot in 't blauw niet stijgt -
Niet hooger dan 't gedoogt zijn donkre wortel?
En is het vreemd dat loof waarin de tortel
Zich paart geen koningsaadlaar zetels twijgt?

Altijd keert wat er stijgt naar de aarde weder
En zoekt de droevigheid waar 't uit ontstond.
Ik die mijn zon zoek buig in de eigen stond
Ten droevige' oorsprong van mijn wording neder.

Ik stijg en buig. O zoet geheim, o vreugd.
Juist de eenge vreugd die 'k eindlijk heb gevonden.
Tusschen uw hemel, o mijn ziel, en gronden
Vondt ge u de blijving die u eeuwig deugt.

X.

Zooals ik eens op 't strand te hoog gestegen
Vogel zag storten, en door schok verdoofd
Met lamme vleugels lag ze, in 't zijlingsch hoofd
Knipte een omsluierd oog mij angstig tegen -

Tot, toen ik weerkwam op diezelfde plaats
Stond ze op de voeten lichtlijk doorgebogen,
Een klein stil licht scheen in haar heldere oogen
Maar met haar lijfslast wist ze weinig raads -

Toen, schoon was 't, hoe ze zich niet opwaarts gooide,
Noch wild de vleugels machtloos kleppen deed,
Het hoofd maar tilde, en van haar schouders gleed
Het wiekenpaar dat ruischloos zich ontplooide,

En, hellend, vol den wind van 't water ving,
Zoodat ze, in schuine lijn omhoog gedragen,
Juist van de duinrug 't ruig zich voelde omragen
En zonk in 't dal waar stilte om 't helmgras hing -

Zooals die vogel heb ik, eens ontkrachte,
Mij opgegeven aan dat stil beleid
Dat wil dat elk die mat en machtloos leit
Van hem zijn heil en nieuwe vreugd verwachte.

Zooals die vogel heb ik, eens den geest
En 't lijf gericht op 't stroomen van uw aêmen,
Mijn vroegre kracht, Natuur, voelen beschamen
Door u, daar krachtger g i j mij zijt geweest.

Zooals die vogel heb ik opwaarts drijvend
Schoonheid gevoeld als 'k voormaals niet verstond.
Van menschen-kracht en -grootheid zong mijn mond,
Mijn pen was altijd eigen schoon beschrijvend.

Nu zing ik u. Nu stijg ik nooit zoo hoog, -
Als Ikarus, ai mij, op wassen vlerken -
Maar in de glorie van uw aardsche werken
Omspant me uw stralen-blauwe hemelboog.

XI.

In Holland zijn de zoete dampen welig
Waaruit de warmte ontstaat die gronden zacht.
Geen dikke nevel is 't en nare nacht,
Maar in hun grijs is altijd zonlicht spelig.

Daarom komt nooit hier lente uit felle kou
In-eens, maar langzaam voorjaarsvreugd uit dampen.
Men merkt die blijde dagen eerst als lampen
Wier gloed in walm omsluierd branden zou.

Zooals in heilge en geheimzinge scholing
De nieuwling eerst door mindre leering gaat,
Dan eindlijk voor het hoogst-verklaarbre staat:
De Waarheid die behoedt voor álle doling, -

Zoo rijst geen licht hier dan voor 't oog zich went
Door veel schakeering aan zijn éene straling,
Zoo straalt den leek eerst na veelvuldge maling
Het schoon dat in zich hij die 't schildert kent.

Zoo, lief, komt uit zooveel geschreven beelden
Uw beeld mij nader, waarheid van mijn geest,
Licht van mijn liefde, en vroege voorjaarsfeest
Mijns levens, nu zich laat de neevlen deelden

Waardoor ik lang gehoopt heb wat ik nu
Met stille vreugd als werklijk heb ervaren:
Dat het alleen, mijn lief, uw oogen waren
Wier licht ik volgde, al peinsde ik niet op u.

Zooals op hoogen berg een lieve heilge
De streek beheerscht, en 't zij dan licht of nacht,
Tot haar stijgt elke dank en iedre klacht
En elk gebed dat zij haar volk beveilge;

Zoo stondt gij waar omlaag mijn leven lag;
En smart en vreugd en dicht en daden stegen
Tot u van wie zij doel en wijding kregen
Voor ik u kende, ja voor ik u zag.

Want waande ik niet een tijd u vreemd te wezen
Terwijl ik toch dan u niets anders zocht?
En heb 'k mij niet een tijd mèt u gedocht -
En toch kon 'k weinig van uw wezen lezen.

Ik zocht en dwaalde en was wel heel alleen
Op 't eind terwijl 'k u aldoor bij mij waande;
Toen was 't of mij een stem te zien vermaande,
En van mijn oogen vlood een nevel heen.

Ik zag: de donkre laan mijns levens strekte
Zich uit - hoe wijd? - maar midden-in kwaamt gij.
Als een die 'k toen niet kende leekt gij mij,
Maar toch hèr-kende, en of u zien mij wekte

Tot gratie die ik droomende eens, een kind,
Mij eigen voelde, maar in 't bosch verloren,
Niet had gekweekt zoolang struweel en doren
Mijn lijf vergroofden, en de wilde wind.

En zoo dan kwaamt ge en leide uw hand in mijne.
De paden helderden hun groenen zoom.
Met mij was 't bosch als in dien kinderdroom
En 'k vraag wat hemel mij zoo heerlijk schijne.

Gij spraakt geen woord, maar o de lach waarmee
Uw blik bemoedgend op mij nederdaalde.
Maar o de vreugd waarmee gij ademhaalde
Nu 'k op uw pas den mijnen maatgen deê.

Lief, 't bosch heeft uit? De menschensteden branden.
Gij lokt me erheen en leert dat samengaan
Schooner dan eenzaam dwalen is, of aan
De wereldwegen staan met leedge handen.

Gij leidt me erheen. Uw eigen stille trots,
De kracht waar ge iedren tijd uw hart mee uitte,
Werd zachtheid die mijn eigen hardheid stuitte,
Werd deernis stroomende uit de sterke rots.